

Оценка на членството в ЕС, ползите от него, Шенген и Еврозоната: обществено мнение в България 2015 г.¹

Марин Лесенски

Съдържание

Висока степен на подкрепа за членството в ЕС, но с ниша за “анти-ЕС” политически платформи.....	2
Контекст на изследването през 2015 г.....	2
Оценка на членството в ЕС: 64,4% позитивни и 21,8% негативни оценки.....	3
Потвърждение на подкрепата за членство в ЕС: 62% биха гласували „да“, но 21,4% биха гласували против	5
Подкрепата за излизане от ЕС: тази политическа ниша се увеличава до 17%.....	6
Въпрос на доверие: сравняване на доверието в националните и европейските институции	8
Ползите от членството в ЕС.....	10
Членството в Шенген и Еврозоната: недовършените проекти на интеграция	11
Подкрепата за членство в Шенген е достатъчно висока, но намалява с времето.....	11
Има подкрепа за Еврозоната и валутния борд, но не и за замяна на лева с еврото	13

---

¹ Този анализ се базира на изследване на общественото мнение, осъществено и финансирано от Институт „Отворено общество“ – София (ИОО-София). Изследването е проведено с период на теренна работа 21 март – 9 април 2015 г. сред представителна извадка от 1178 пълнолетни граждани от цялата страна. Използвани са и данни от предишни изследвания на ИОО-София и Евробарометър.

Висока степен на подкрепа за членството в ЕС, но с ниша за “анти-ЕС” политически платформи

Контекст на изследването през 2015 г.

Това изследване на обществените налгаси на българските граждани към ЕС съвпада по време с десетата годишнината от подписването на Договора за присъединяване на 25 април 2005 г.. На 1 май 2015 се навършват и единадесет години от петата вълна на разширяване на ЕС с другите страни от Централна и Източна Европа.

България сега е в деветата година на членство, след като се присъедини през 2007 г.. Влизането в ЕС бе наистина исторически момент, който отбеляза „завръщането в Европа“ с всички символични и материални предимства.

Но страната остава най-бедната в ЕС с 45 БВП на глава от населението (ППС) на база ЕС28=100. От момента на влизането си България е под наблюдение в рамките на т.нар. Механизъм на сътрудничество и проверка поради недостатъци в областта на правосъдието, борбата с корупцията и организираната престъпност.

„Индексът на настигане“ на ИОО-София (www.TheCatchUpIndex.eu) показва, че България не настига успешно желаните нива на развитие на по-старите страни членки в областта на икономическо развитие, качество на живот, демокрация и управление – за разлика от доста от други страни със сходна историческа съдба.

Една линия на разсъждение би предположила, че провалът на България да настигне показателите на по-развитата част от Европа може да предизвика недоволство от самото членство в ЕС. Така неудовлетворението на българите от тяхното правителство или собствено положение би се проектирало върху членството на ЕС и нагласите към „Брюксел“. Но обратен аргумент би гласял, че българските граждани може би гледат към ЕС и Брюксел като външен център на контрол, който ще подобри положението на страната или като модел на развитие, който е единствено подходящ за страната.

Последствията на глобалната икономическа криза, които все още влияят негативно върху страната, неспособността на ЕС да овладее кризата в Гърция, промененият геополитически контекст с конфликта в Украйна са допълнителни фактори, които влияят директно или индиректно върху въприятата относно ЕС. Геополитическото съревнование подхранва алтернативни наративи, които отричат консенсуса за „европейски път на развитие“ в рамките на ЕС и активно се прокламират от партии и групи в обществото.

Настоящото изследване регистрира нагласите на българските граждани към самото членство в ЕС, основни аспекти на това членство, както и основните проекти за по-нататъшна интеграция в ЕС.

Оценка на членството в ЕС: 64,4% позитивни и 21,8% негативни оценки

През 2015 година по-голямата част от българските граждани - 64,4%, продължават да оценяват позитивно членството на страната в ЕС. Около една пета (21,8%) оценяват членството негативно. Тези нагласи са останали почти непроменени през последните три години с известно подобрене през 2015 г. спрямо предишната 2014 г. Но затова пък има значително подобрене спрямо нагласите през 2008 г. – втората година на членство в ЕС, когато разликата между одобрение и неодобрение е била само 3% с 42,60% позитивни и 39% негативни оценки. Изглежда, че през годините българските граждани са започнали да оценяват ползите от ЕС.

Поддръжниците на десните партии – на Реформаторския блок и ГЕРБ, остават най-положително настроените към членството в ЕС, с дял от 93% и 82% съответно. Тук няма изненада, тъй като десните гласоподаватели в България традиционно са про-европейски настроени.

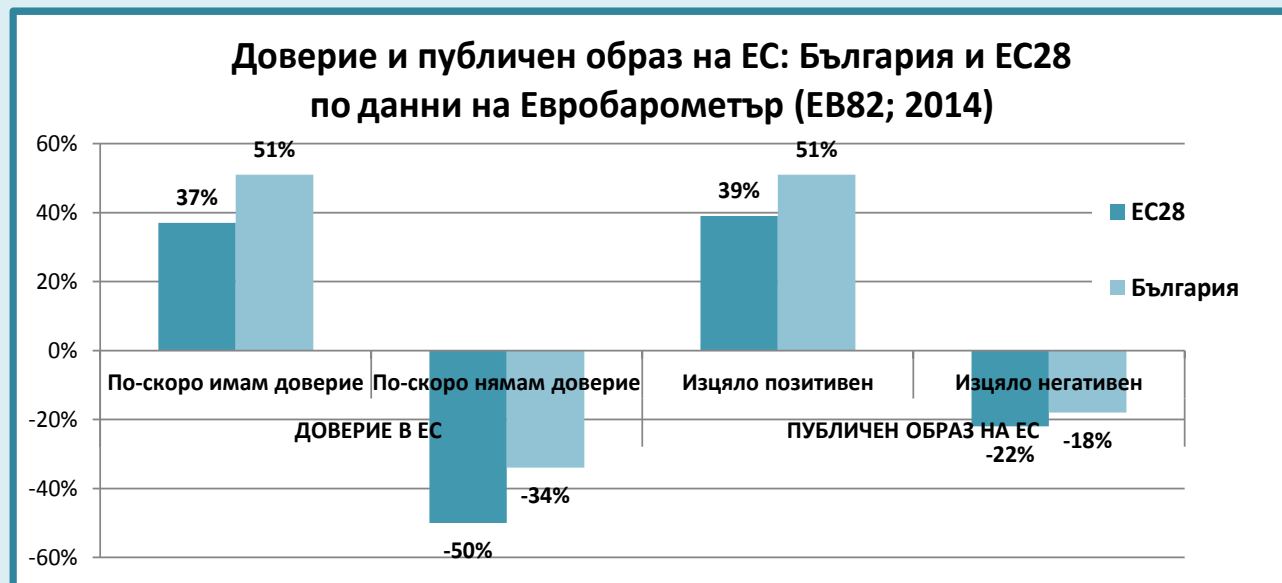
Данните за националистическите партии донякъде оборват конвенционалната логика, тъй като техните избиратели имат доста положителна оценка за членството в ЕС. 67% от поддръжниците на Патриотичния фронт, съставен от ВМРО и НФСБ, изразяват положителна оценка за членството на фона на 64% за страната като цяло. Делът на оценяващите позитивно ЕС сред поддръжниците на Атака е 64%, което е и средното за страната.

Част от обяснението за нагласите сред гласуващите за ГЕРБ, Реформатрския блок и Патриотичния фронт може да е свързано с факта, че те са част от управляващата в момента коалиция. Но това не обяснява резултатите за опозиционната Атака, ръководството на която има доста негативно отношение към Европа и Запада като цяло. Това вероятно демонстрира разминаване сред привържениците и ръководството на партията, като поддръжниците на Атака показват 33% негативни срещу 64% позитивни оценки на членството в ЕС.

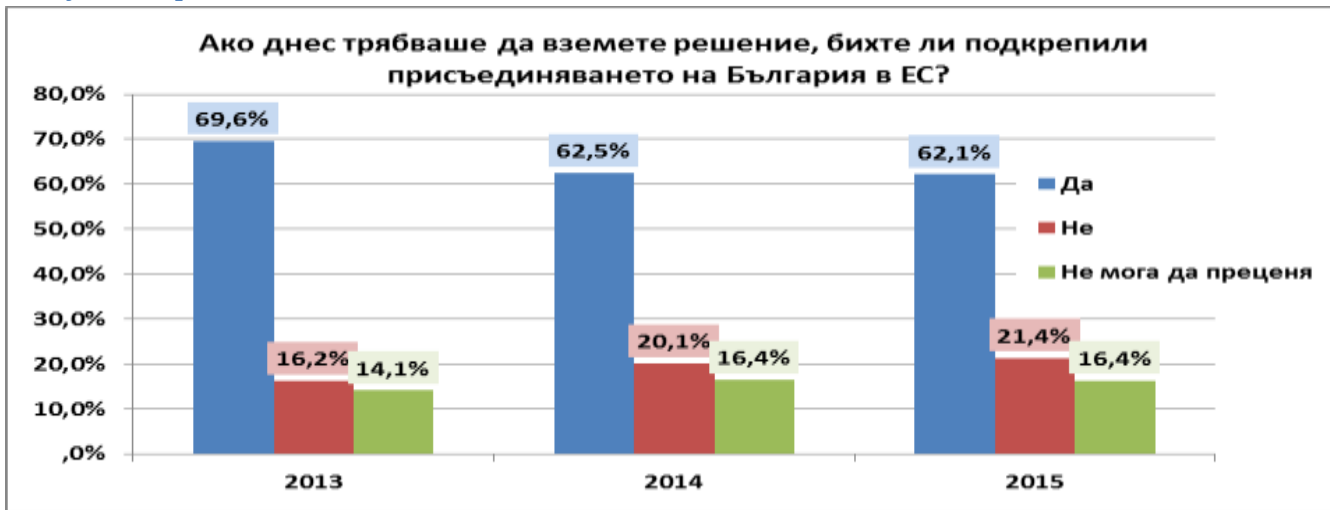
Трите най-малко позитивни групи в оценките си за членството в ЕС са сред привържениците на ДПС - 56%, негласуващите - 54% и привържениците на БСП - 52%, което е и най-ниския дял на позитивни оценки. В същото време гласоподавателите на социалистите са най-негативно настроените с 36% отрицателни оценки срещу 22% за страната като цяло.

Сравнение с останалите страни-членки на ЕС

Според Евробарометър българските граждани са сред тези, които имат най-високо доверие в ЕС и съответно, показват най-ниско недоверие. Публичният образ на ЕС в България е значително по-положителен в сравнение със средното за ЕС, а негативните възприятия са по-малко изразени.

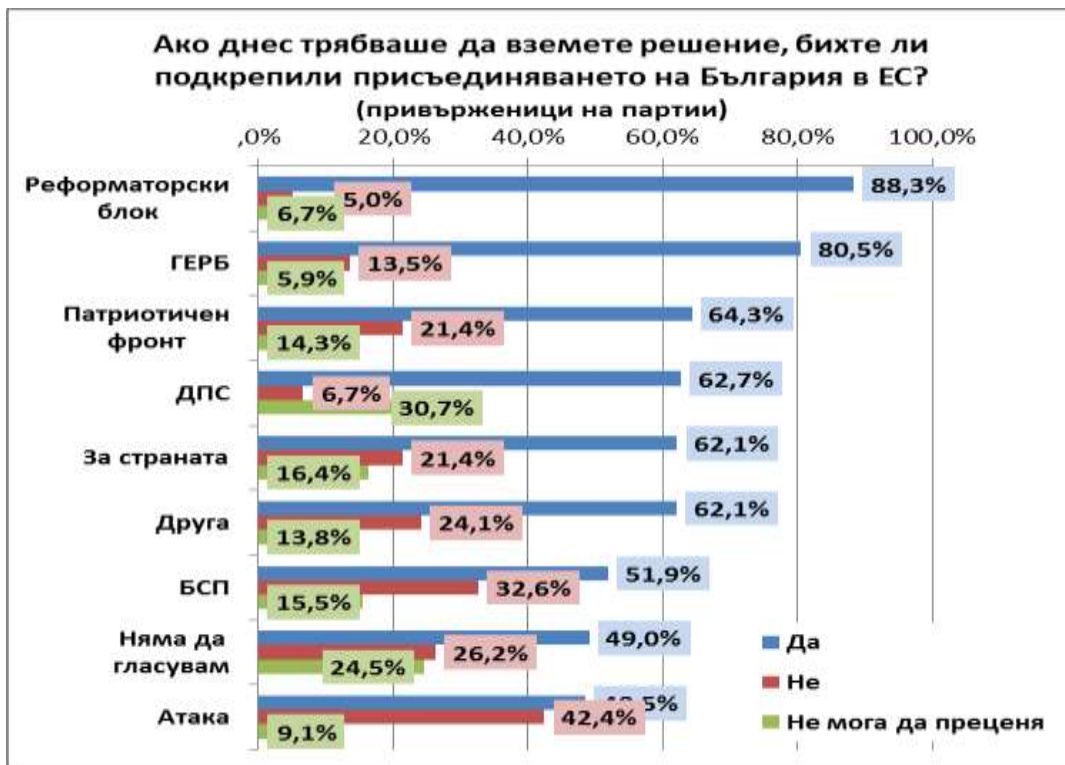

Потвърждение на подкрепата за членство в ЕС: 62% биха гласували „да“, но 21,4% биха гласували против

Българските граждани остават последователни в подкрепата си за ЕС, като над 62% изтъкват, че те отново биха гласували за членство в ЕС. Има намаление с около 7% на подкрепата за членството през 2015 г. и 2014 г. в сравнение с 2013 г., придружено с 5% увеличение на неблагоприятните потенциални гласове, които се увеличават от 16,2% през 2013 г. до 21,4% през 2015 г.

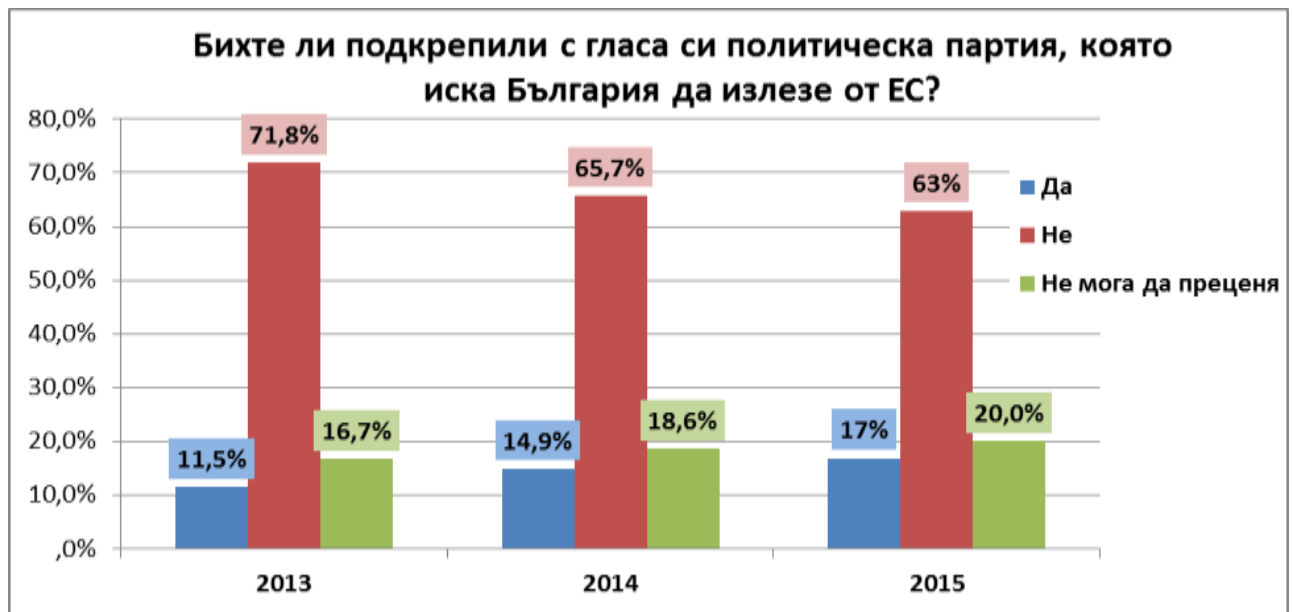
Разпределението според партийните пристрастия на участвалите в изследването показва, че гласуващите за Реформаторския блок, ГЕРБ и Патриотичния фронт са сред най-големите привърженици на членството в ЕС.

Мнозинството от привържениците на опозиционната ДПС също биха гласували за членство в ЕС – 63%, като само 6,7% от тях не биха го подкрепили. Това става въпреки факта, че повечето от тях са критични в своята оценка на членството до този момент с дял от 56% негативни и само 23% положителни оценки.

Това оставя поддръжниците на БСП, Атака и негласуващите като най-малко склонни да подкрепят отново членството в ЕС, но дори и в тези групи подкрепящите членството са повече, отколкото тези, които не биха го подкрепили.

Подкрепата за излизане от ЕС: тази политическа ниша се увеличава до 17%

Изглежда, че делът на тези, които биха подкрепили партия, която иска излизането на България от ЕС се увеличава, въпреки че те остават под една пета от участвалите в изследването. В периода 2013-2015 има учеличение от 2/3 на тези, които биха гласували за партия, която иска излизането на България от ЕС. През 2015 година около 17% биха подкрепили такава партия, срещу 11,5% само преди две години. В същото време има 11% намаление на дела на тези, които не биха гласували за партия, която иска излизане от ЕС. Това означава, че се оформя ниша за партия или политическа платформа, която е открито срещу ЕС.

Привържениците на социалистите и на националистите са с най-голям дял от хора, които биха гласували за партия, която иска излизане на България от ЕС. Но и в тези случаи, подкрепящите членството са почти 50% повече от тези, които са срещу ЕС. Сред гласуващите за Атака 36% са за партия, която иска излизане от ЕС, но 58% заявяват, че не биха подкрепили такава партия. Сред гласуващите за БСП 26% биха гласували за партия с подобно искане, сравнено с 50% от тях, които не биха гласували за партия, която желае излизане от ЕС. Сред гласуващите за Патриотичния фронт процентите съответно са 26% за партия, която иска излизане от ЕС и 55% против.

Трябва да се отбележи, че най-нисък дял в полза на партия, която иска излизане от ЕС има сред гласуващите за ДПС, макар че те са критични в оценките си за членството до момента.

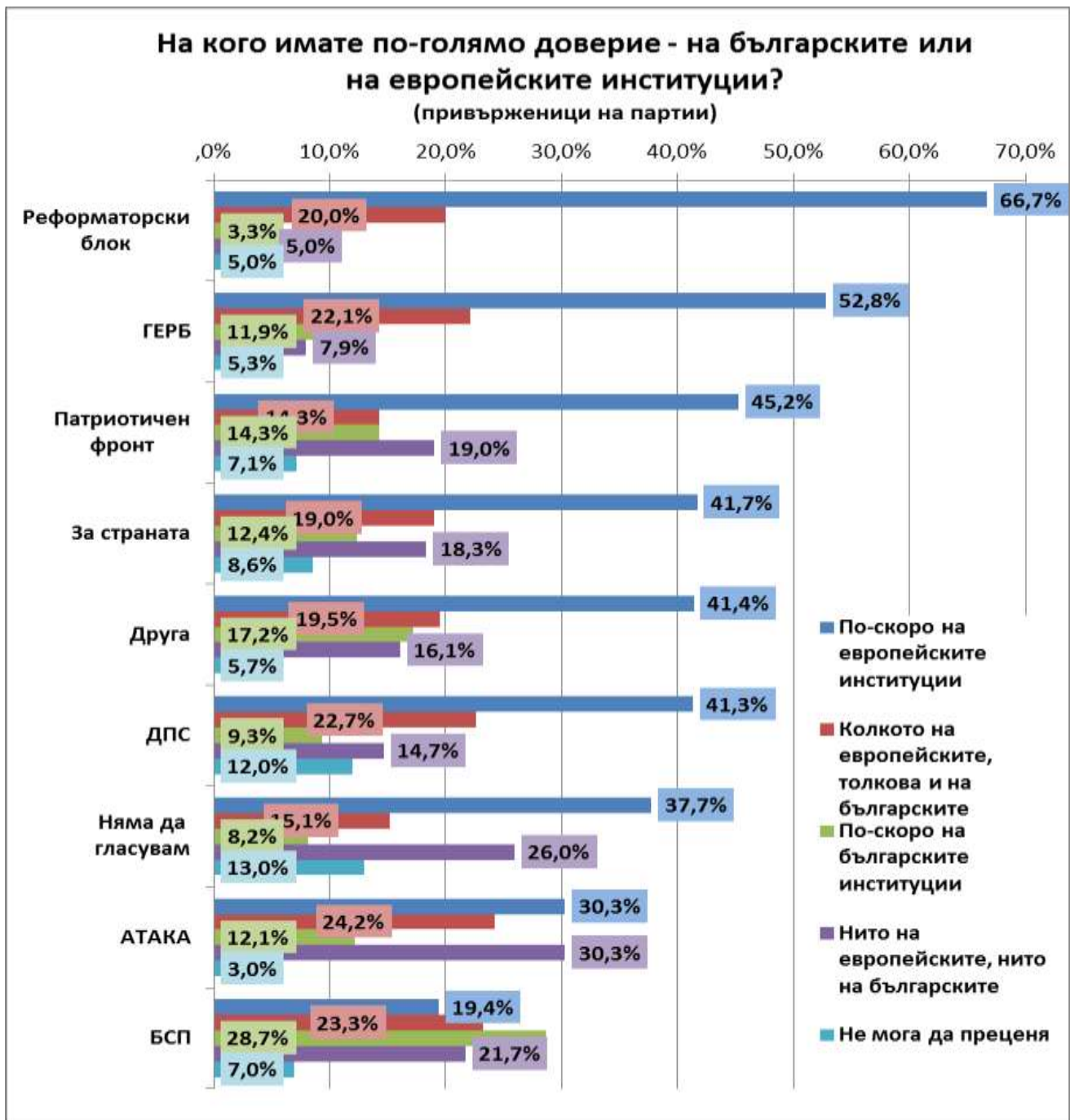
Въпрос на доверие: сравняване на доверието в националните и европейските институции

Българските граждани имат по-голямо доверие в европейските институции, отколкото в националните институции и това не се е променило в последните години. През 2015 г. делът на хората, които вярват в институциите на ЕС е 41,7% сравнено със само 12,4%, които вярват повече на националните институции. Има увеличение на доверието в ЕС с 5% спрямо 2014 г., но резултатът е идентичен с този за 2011 г. и 2013 г.. Доверието към българските институции достига нови ниски нива, като пада от 16% през 2012 г. до 12,4% през 2015 г. Делът на хората, които вярват едновременно и на европейските и на българските институции не варира много през годините.

Това, което е по-притеснително, е че почти една пета от участвалите в изследването не вярват нито на европейските, нито на българските институции.

Най-малък дял от поддръжниците на БСП са склонни да заявят, че имат по-високо доверие на Европейските институции в сравнение с националните (19,4%), следвани от тези на Атака (30,3%). Сред привържениците на БСП също така има и най-висок дял на респонденти, заявили по-високо доверие в българските институции, като с това надминават поддръжниците както и на двете националистически формации – Атака и ПФ, така и на управляващите ГЕРБ и Реформаторски блок. Привържениците на Атака – с 30%, и негласуващите – с 26%, имат най-висок дял на недоверие както към българските, така и европейските институции.

Ползите от членството в ЕС

Трите най-големи ползи от членството в ЕС според българските граждани съответно са възможности за: (а) работа, (б) пътуване в чужбина, (в) образование.

Интересно е да се отбележи, че има промяна в класацията през годините. „Достъп до европейските фондове“ е на четвърто място през 2015 г., след като този аргумент е заемал трето място през 2013 г. и 2014 г. Затова пък „възможности за образование“ се качват на трето място тази година, след като са заемали пето или шесто място в предишни години. И докато „правила и законност“ са били трети в класацията през 2008 г., слизат на по-долни позиции, вероятно след като българите не хранят големи надежди, че това ще се промени автоматично само поради членството в ЕС.

Членството в Шенген и Еврозоната: недовършените проекти на интеграция

Подкрепата за членство в Шенген е достатъчно висока, но намалява с времето

Шенген и Еврозоната са двата недовършени проекта на българската интеграция в ЕС. Докато повечето от новите страни членки се присъединиха, членство за България остава в по-далечна перспектива.

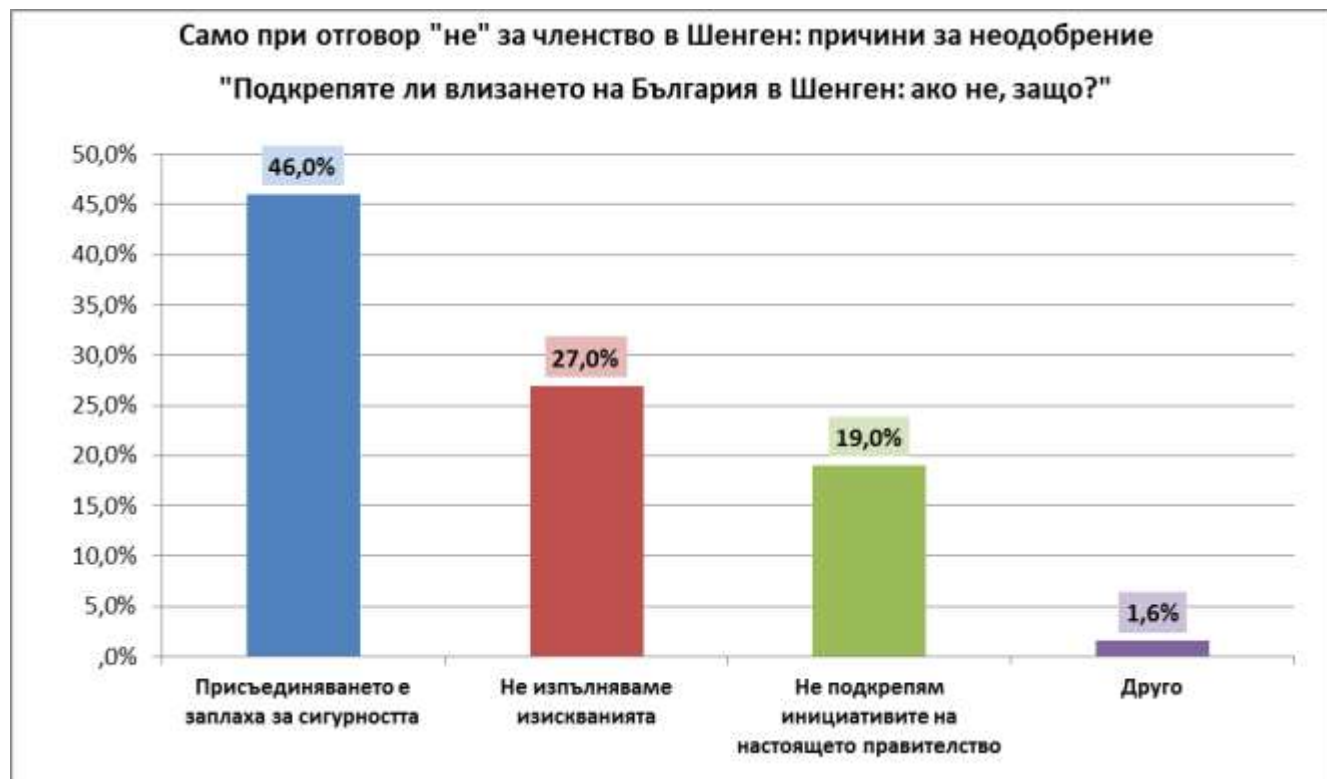
След като членство в Шенген и Еврозоната се отлага с години, обществената подкрепа спада с времето. Подкрепата за членство в Шенген пада с 13% за периода 2011г. - 2015 г.: от 67,3% до 54,3%. Несъгласието с членство в Шенген нараства също, като се качва от 6,2% през 2011 г. до 16% през 2015 г.

Разпределението по привърженици на партии показва, че най-голямо одобрение на членство в Шенген и съответно най-малко неодобрение има сред гласуващите за Реформаторския блок – 76,7% одобрение и само 5% неодобрение, следвани от подкрепящите ГЕРБ с подобни резултати – 70% „за“ и близо 11% „против“. Гласуващите за двете националистически формации също демонстрират висока подкрепа за членство в Шенген – 64,3% за Патриотичния фронт и близо 61% за Атака, което е над средното за страната от 54,3%. Но при гласуващите за Атака има най-висок дял на неодобрение – 27,3%, което показва вътрешно разделение сред привържениците на партията, както и по други въпроси по темата „Европейски съюз“.

Най-ниско одобрение за членство в Шенген има сред гласуващите за ДПС – 42,7%, за БСП – 44,2%, за малките партии – 48,3% и негласуващите – 45%. Но сред привържениците на ДПС е и много малък процента на несъгласните с членство в Шенген – само 6,7% при средно 16% за страната. За сравнение гласуващите за БСП показват сравнително висока степен на несъгласие с дял от 22,5% или втори най-висок след гласуващите за Атака. Прави впечатление, че делът на тези, които нямат мнение по темата е доста висок – над половината сред гласуващите за ДПС, над една трета за привържениците на БСП, негласуващите и като цяло за страната.

Когато се попитат само тези, които не одобряват членството в Шенген, какви са причините за тяхната позиция, се получават следните резултати.

Основната причина за несъгласие с членство в Шенген е опасението, че това може да доведе до заплахи за сигурността, с 46% от отрицателните отговори. Това най-вероятно се дължи на увеличения дял на бежанци от Близкия изток и Африка, особено от войната в Сирия. Близко 65,2% подкрепят построяването на стена на границата с Турция за спиране на нелегалната миграция (други изследвания на общественото мнение показват безпокойство от ислямски тероризъм).

Следва неизпълнение на изискванията за членство от страна на България с почти една трета от отрицателните отговори (27%). Близко една пета (19%) от тези, които не подкрепят членство в Шенген го правят, защото не приемат по принцип инициативите на сегашното правителство.

Има подкрепа за Еврозоната и валутния борд, но не и за замяна на лева с еврото

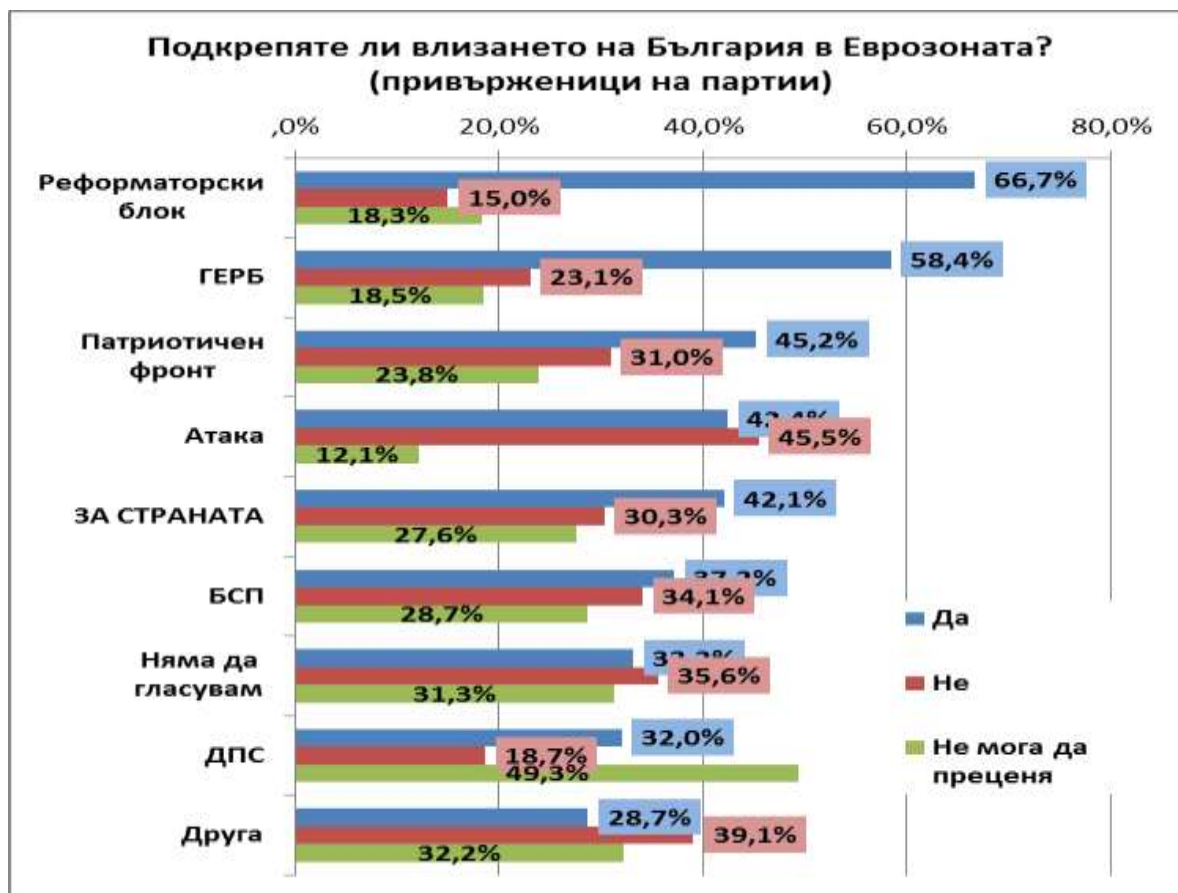
Друг недовършен проект за по-нататъшна интеграция в ЕС е членството в Еврозоната. Настоящото изследване поставя три свързани въпроса по темата:

- Дали се подкрепя влизането в Еврозоната?
- Дали се подкрепя замяна на лева с еврото?
- Дали се подкрепя валутния борд, който фиксира лева към еврото?

Допитването показва, че 42,1% подкрепят членство в Еврозоната, 30,3% са против това, а около 28% нямат мнение по въпроса..

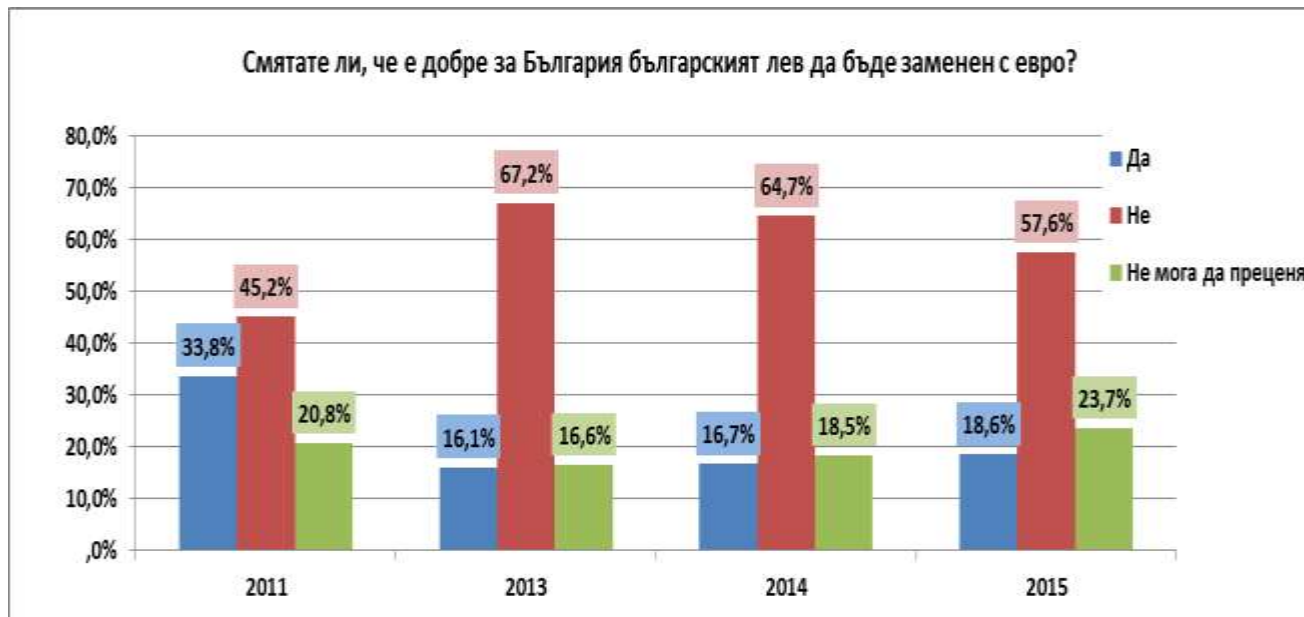
Основните привърженици на Еврозоната са сред гласуващите за Реформаторския блок – почти 67% от тях, от гласуващите за ГЕРБ – 59%, за Патриотичния фронт – 45,2%, които в момента са в управляващата коалиция. При групите на гласуващите за БСП, Атака и негласуващите делът на подкрепа и отхвърляне на Еврозоната е почти равен – при привържениците на БСП е 38% „за“ и 34% „против“, при тези на Атака – 43% „за“ и 45,5% „против“.

Отговорите на свързаните с еврото въпроси показват известен парадокс: докато членството в Еврозоната се подкрепя от 42,1%, само 18,6% покрелят замяната на лева с евро.

Това показва, че вероятно част от гражданите са готови да изкажат абстрактна подкрепа за всяка форма на по-нататъшна интеграция в европейските структури, но тази подкрепа може да бъде разколебана, когато анкетираните бъдат попитани за конкретните измерения на интеграционните политики.

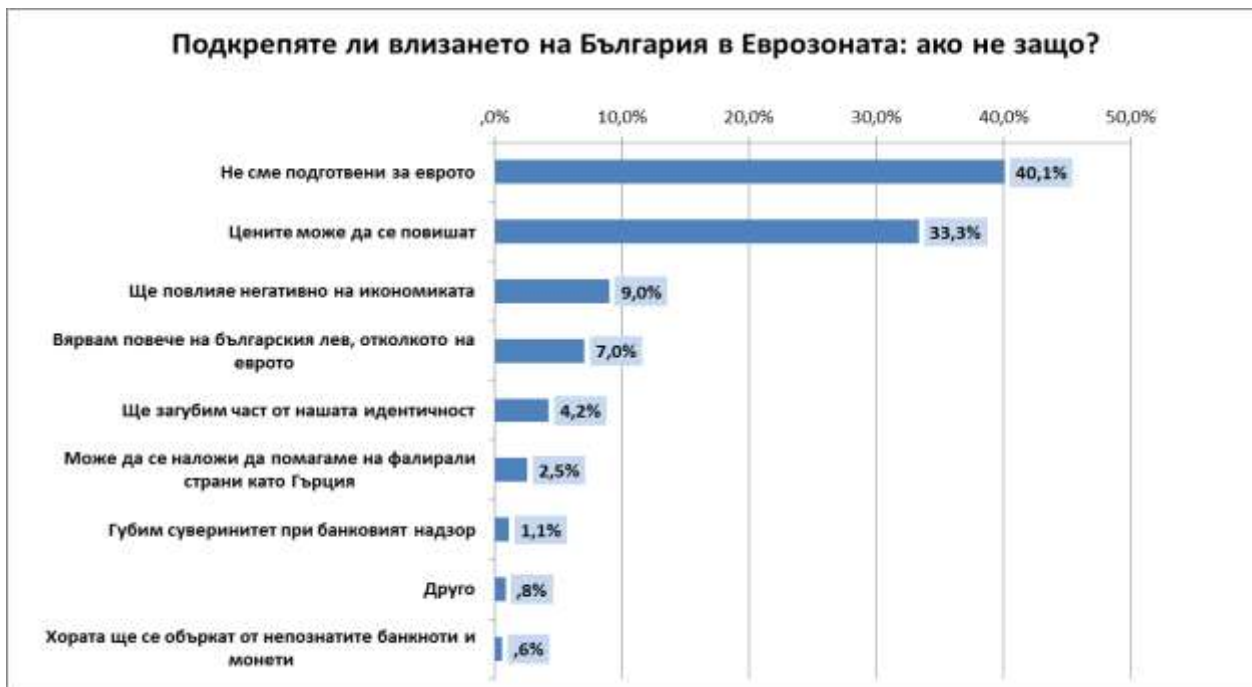

Подкрепата за замяна на лева с единната европейска валута намалява постепенно през годините, докато неодобрението расте. Например, подкрепата намалява близо двойно в периода 2011-2015 г. – от 33,8% до 18,6%. Неодобрението нараства с 12% за същия период – от 45,2% до 57,6%.

Допитването все пак показва известно подобрене в нагласите към смяна на лева с евро през 2015 г. в сравнение с предишните две години. Остава да се види дали това подобрене ще се превърне в позитивна тенденция.

Според участвалите в изследването, които не подкрепят членство в Еврозоната, има две основни причини за неодобрение на замяна на лева с еврото. Първо, счита се, че България не е подготвена, а второ, че цените ще се повишат. Мненията за негативни ефекти върху икономиката, доверие в националната валута, плащане на задълженията на други страни и други причини играят значително по-малка роля за неприемане на евроото като всеки от тези аргументи има под 10% от отговорите.

Част от обяснението защо българските граждани не искат да заменят лева може би се дължи на валутния борд, който съществува повече от 15 години. След като курсът на лева е фиксиран за еврото, ситуацията изглежда урежда мнозинството от 46% от анкетираните, които подкрепят валутния борд, докато 21% са против него. Една трета от участвалите в изследването нямат мнение по въпроса. Подкрепата за борда остава на нивата от 2014 г. и 2011 г., като достига най-високата си стойност – 56%, през 2013 г.. Неодобрението към валутния борд варира между 21% и 25%, така че резултатите през 2015 г. показват известно подобрене спрямо предходната година.

European
Policies
Initiative

Open Society Institute – Sofia

POLICY BRIEF

47

май 2015

Този анализ на Инициативата за европейски политики (European Policies Initiative - EuPI) на Институт „Отворено общество“ – София. Той се базира на изследване на общественото мнение, осъществено и финансирано от Институт „Отворено общество“ – София (ИОО-София). Изследването „Openbus 1/2015“ е проведено с период на теренна работа месец март 2015 г. сред представителна извадка от 1178 пълнолетни граждани от цялата страна. Повече информация на <http://opendata.bg/database>. Използвани са и данни от предишни изследвания на ИОО-София и Евробарометър.

Изразените мнения са на автора и не отразяват позицията на Институт „Отворено общество“ – София.

© 2015 Институт „Отворено общество“ – София.

За автора:

Марин Лесенски е програмен директор на програма „Европейски политики“ на Институт „Отворено общество“ – София. Ел.поща mlessenski@osi.bg

Институт „Отворено общество“ – София

ул. „Солунска“ No 56

гр. София 1000

Тел. 02-930 66 12

Ел.поща info@osi.bg

www.osi.bg

Посетете www.eupi.eu за други публикации и www.TheCatchUpIndex.eu за редовния „Индекс на настигането“.

www.eupi.eu